

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.

Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —

Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.

Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 83

Sobota, 20. oktobra 1934

Leto IX

Zastoj v sporazumevanju glede Evrope

Zlato in srebro sta bila Aleksandra...

Francoska in politika male antante je iskala sporazum z Italijo

Predvsem in potem z Avstrijo, Ogrsko in eventuelno Poljsko. Akcija v tem zmislu je bila v polnem teku in jo je neprijetno presenetil umor kralja Aleksandra.

Francoski zunanji minister Laval je povabil čehoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša v Pariz, da se posvetujeta o nastalem položaju. Zedinila sta se v tem, da se takoj ne skliče svet Društva narodov, ker je treba prej nekoliko pomirjenja, ker je zadeva bolj komplicirana, kakor se je mislilo prvotno. Oba sta tudi konstatirala, da je mogoče doseči v srednji Evropi trajen mir le ob sodelovanju Francije, Italije in male antante.

Ugoden pojav v evropski mednarodni politiki je, da je Italija novega francoskega zunanjega ministra Lavala sprejela prijazno. V najkrajšem času pa obišče Rim tudi dr. Beneš, ki bo tam poizkušal nadaljevati pričetno srednjeevropsko politiko.

Francoska vlada je zagotovila, da bo vso zadevo razčistila in s tem omogočila nadaljevanje evropske mirovne politike.

In kdo ima danes več interesa na miru kakor delavstvo? Zakaj.

delavstvo ve, kako grozovita je vojna, koliko socialne bede povzročijo, demoralizira in uničuje gospodarstvo in kulturo.

Tega se zavedajo in se morajo zavedati tudi odgovorni politiki in kakor kaže trezna in previdna taktika v obravnavanju komplikacij, ki bi utegnile neugodno vplivati naboljšanje političnih odnošajev v evropski politiki.

Vse to nas navdaja z nado, da se bo vendarle posrečilo položiti temelje

za trajni mir.

Militarizacija sveta

»Times« pravijo:

V zadnjem govoru je izjavil Henson, da v svetovni zgodovini še nikdar ni bilo trenutka, da bi bila želja po odpravi vojne jačja. Kljub temu vidimo povsod drugačne znake. Francija završava svoj trdnjavski pas od Sredozemskega morja do La Manche — nikakor ne vojaške države Švica, Belgija in Nizozemska smatrajo za neobhodno potrebno, da zvišajo svoje vojaške proračune. — Zedinjene države grade nove vojne ladje in zrakovlove. Nedvomno je vzrok svetovnega oboroževanja iskati v grozilni politiki Japonske na Daljnem Vzhodu in v...

Zopet rudniška nesreča

Nesreča je tirjala več smrtnih žrtev.

V torek, dne 16. t. m. se je pripetila v rudniku Vrški Čuki pri Zajčarju grozna nesreča, ki je tirjala več smrtnih žrtev. V rovu je zasulo skupino rudarjev, pri kateri se je nahajal tudi rudniški inženjer. Doslej so izkopali izpod ruševin dva mrtva rudarja, dva pa še pogrešajo. Reševalna akcija je zelo otežkočena, ker se je sesul domala cel rov.

Poslednja pot kralja Zedinitelja

Številne inozemske delegacije — nepregledne množice iz vseh krajev Jugoslavije pri pogrebu

V četrtek popoldne so položili truplo kralja Aleksandra k počitku na Oplencu v Šumadiji, kjer počiva tudi njegov oče kralj Peter I. Pogreb pokojnika je bil ogromna žalna manifestacija ne le kraljevine Jugoslavije, nego mednarodna, ker so se vse civilizirane dežele udeležile pogrebnih svečanosti po svojih zastopnikih.

Smrt kralja Aleksandra je zbudila po vsem svetu ogorčenje nad zločinom. Ni pa to edini razlog, ki je zbudil vso pozornost mednarodnega sveta. Ves svet je videl in čutil, da je bil Aleksander borec za mir, ves svet je s strahom gledal na Evropo, ki jo ogroža nevarnost vojne in anarhije. Propad Evrope bi ne uničil samo Evropo, ampak gospodarsko in politično oškodoval tudi dežele izven Evrope.

To sta dva vzroka, ki pretresata mednarodno javnost, da je opravljeno ogorčena nad žalostnim nepričakovanim dogodkom.

Kraljevo truplo se nahaja v grobnici na Oplencu. Njegovim besedam »Čuvajte Jugoslavijo«, pa naj postavijo mednarodni politiki: »Čuvajte mir!«

Odkar je bilo položeno truplo pokojnega vladarja na katafalk v starem kraljevem dvoru, so neprestano prihajale deputacije iz vseh krajev naše države in inozemstva. Sto- in stotisoči so defilirali mimo mrtvaškega odra. Domače in inozemske delegacije so zasipale z vencami katafalk s krsto pokojnega kralja.

Na dan pogreba se je zbralo v Beogradu toliko ljudi, kot jih Beograd še ni videl. Pogrebne svečano-

sti so se izvršile točno po določenem sporedu.

Inozemske delegacije

Pogrebnih svečanosti so se udeležile zastopane po posebnih delegacijah domala vse države.

Francijo je zastopal predsednik republike Lebrun, vojni minister maršal Petain, Paul Boncour in še mnogo drugih civilnih in vojaških dostojanstvenikov ter častna četa 150. pehotnega polka verdunškega in oddelek francoske mornarice.

Čehoslovaška je bila zastopana po ministrskem predsedniku Malypetru, ministru Dererju in šefu čehoslovaškega generalnega štaba generalu Sirovy. Predsednika Čehoslovaške republike je zastopal zunanji minister dr. Beneš.

Bolgarska je bila zastopana po princu Cirilu, zunanjemu ministru Batolovu, vojnem ministru generalu Zlateva in še številnih zastopnikih iz cele Bolgarske.

Turčijo je zastopal Rudži-bej z večjo vojaško in mornariško delegacijo.

Grčijo je zastopal zunanji minister Maximos in več generalov.

Za Anglijo se je pogrebnih svečanosti udeležil angleški princ Jurij s princeso Marino, admiral Fischer, poveljnik britanskih pomorskih sil v Sredozemskem morju s 120 mornarji.

Rumunski kralj Karol je prispel v spremstvu svojega brata princa Nikolaja, dalje je prispela iz Rumunije močna delegacija, ki ji je načeloval rumunski zunanji minister Titulescu.

Dalje so bile zastopane Poljska, Kitajska, Argentinja, Belgija, Nizozemska, Švedska, Danska, Norveška, Japonska in številne druge države.

Posvetovanja druge in tretje internacionale

Predvsem radi Španije

Dne 15. t. m. so se sestali v Bruslju predsednik II. internacionale (delavska socialistična internacionala) in delegata tretje internacionale Chachin in Thorez. Od socialistične strani sta bila navzoča predsednik Vandervelde in glavni tajnik Fric Adler. Zastopnika druge internacionale sta izjavila, da bi bile skupne akcije mogoče že sedaj. Tako bi obe internacionale lahko prišle na pomoč delavstvu v Španiji. Glede popolne združitve obeh internacional pa je nujno potrebno, da se socialistična internacionala še prej posvetuje z deželnimi organizacijami, ker je njih položaj v posameznih deželah različen. Trenutno vendar, žal, ni mogoče nastopiti skupno v Španiji, kjer je bil aretiran član druge internacionale Caballero. Komuniste izjavlja, da imajo posvetovanja velik pomen za nadaljnji razvoj.

V Španiji še ni miru?

Reakcija ne sedi trdno

Španska vlada cenzurira vsa poročila, ki prihajajo iz Španije. Za vlado pa ni prav ugoden položaj, ker se pripravljajo na demisijsko. Bajje je zagrozil tudi predsednik republike z demisijsko, kar je najbrže v zvezi s tem, da je hotela vlada najstrožje postopati z ujetimi nasprotniki, kar pa predsedniku ni všeč, ker je opozicija le prevelika in premočna. Sodbo ujetnikov je vlada zaradi tega odgodila.

Zunanji ministri male antante se posvetujejo

Kakor poročajo časopisi iz Beograda, so se minuli petek sestali zunanji ministri Male zveze v Beogradu k skupni seji, na kateri so razpravljali o političnem vprašanju, ki je nastalo v zvezi z atentatom na pokojnega kralja Aleksandra. Končno stališče glede atentata bo Mala zveza zavzela, ko bo zaključena preiskava proti atentatorjem.

Nikdar več . . .

Slaba tolažba mogočnih

Ni je bolj naivne prerokbe kakor je bila. ob nastopu reakcije ta, da socializma ne bo nikdar več. Prerokovanja o razvoju človeške družbe so le v eni smeri lahko verjetna, namreč v tem, da se bo del človeštva, ki se mu godi krivica, boril za svoje pravice, dokler bo imel kaj življenjske energije v sebi.

Boj za socialne in politične pravice, to je za enakopravnost, pa je nauk socializma.

Enakost in pravičnost more biti le v družbi enakopravnih ljudi, to je v socialistični družbi.

Najbolj znano borbo za enakopravnost ljudi nam opisuje sveto pismo. V njem čitamo o enakosti vseh ljudi in prvi kristjani so tudi snovali cerkveni ali verske občine, v katerih je bilo skupno delo, jelo in imetje. Zidovski filozofi so empirično ustvarili to teorijo, ker so videli, kako silno izkoriščajo posvetni in verski mogotci ubogi židovski narod. Tu so torej vsaj za nas vidni sledovi razrednega boja. Istotako bi lahko trdili, da so Izraelci v starem veku pobežnili iz egipčanske sužnosti, da so se rešili tlačanstva.

Krščanstvo je gojilo to propagando, dokler je služilo samo verstvi in je bilo zaradi razrednega boja preganjano. Ko so pa politiki jeli rabiti njega pomoč in se je jelo vmešavati v politične dogodke, je pozabilo na resnost socialnega vprašanja ter bolj in bolj služilo vsakokratnemu sistemu političnih mogotcev, ki so bili razred fevdalcev in pozneje razred današnjih kapitalističnih in posestnih slojev.

Dolgo je sicer trajalo, preden je socialno vprašanje zopet buknilo z naravno silo na dan, kar pa ni čudno, ker so bili narodi kulturno tlačeni in gospodarsko pod pretvezo raznih iluzij do skrajnosti izkoriščani.

Gospodarski proces se je jel razčiščevati šele z uvedbo kapitalističnega gospodarskega sistema,

ko je postal delavec objekt neomejenega izkoriščanja, če je delal, in če ni imel dela, pa ni več vedel, kam bi položil glavo in kje bi dobil kos kruha. Ta pojav v razvoju človeške družbe je vsilil vprašanje, kaj se naj stori, da se odpravijo take neznosne socialne razmere, ki utegnejo tirati ogromno večino človeštva v obup ali pa k obupnim dejanjem.

Tedaj se je pojavil Karl Marks in je znanstveno utemeljil novo svetovno naziranje, ki edino more povoljno, kakor priznava ves svet, rešiti družabni problem. Ta problem je

socializem ali podružabljenje produktivnih pomočkov in sadov dela.

Socialno je to prav tisti problem, kakršen je bil aktualen pred dvatisoč leti v Palestini in skoraj v istem obdobju na južnem Balkanu in v Rimu.

Stvarni razvoj v zgodovini je bil počasen. Oviral ga je nizka kulturna stopnja človeštva in reakcija, ki je bila še ljutejša kakor je danes. Pobiti je bilo treba nezadovoljneže, pa je bil zopet mir za nekaj let.

Metode reakcije se niso preživele. Ponavljajo se. Toda človeška kultura je danes na višji stopnji kakor je bila pred sto, dvesto ali tisoč leti. In množice delavskega razreda

so ogromne in se vedno povečavajo. Vse te množice čutijo krivice in se zavedajo, da je le v enakosti ljudi, v socializmu rešitev. In če so sedaj deloma strte zunanje oblike velikega delavskega gibanja, ne pomeni to mnogo, ker vse te ogromne množice delavskega razreda vendarle veže

tajna sila ideologije,

ki je ne more zatreti nobena ne duhovna ne fizična sila. Ta ideologija je danes delavskemu razredu najvišja voditeljica, ki prej nikdar ni bila tako utemeljena in razširjena. Krivic in ideologije ne odpravi več ne seziganje knjig in ne usmrčenje nje oznanjevalcev. V kri in meso je prešla — socialno bednim.

Mussolini je dne 6. t. m. rekel v Milanu, da bo izvedel podrobnejšo stanovsko organizacijo ter dostavil: Ne mislim pa na organizacijo, v kateri bi odločali samo industriji, ampak organizacijo, v kateri prevzamejo enako odgovornost tudi delavci. Mussolini je s tem izrekel neko prikrito načelo, ki ga doslej ni poizkušal izvajati. Zaradi tega tudi ne vemo, ali je to svoje spoznanje nehote povedal ali pa le za agitacijo. Skoraj gotovo je, da bi se podjetniki socializaciji, če jo meni s tem, z vso odločnostjo uprli ter bi prej Mussolini moral pobrati šila in kopita, kakor da bi se močniki kapitalisti vdali njegovemu diktatu. Na drugi strani pa v narodu živi ideja socializacije in zaradi tega Mussolini ni pozabil nanjo.

Nacionalni socializem je sicer orožje diktatorskih kapitalistov, ki pa končno le potiska z nadaljevanjem pauperizacije naroda tudi socialistično ideologijo v ospredje.

Ta misel nas navdaja. Ta misel negira frazo »Nikdar več...«, dokler se naša ideologija strne v velik življenja poln organizem z inicijativno silo, da preobrazi krivični svet.

Boj za svobodo in pravico ne more prenehati!

Žalna seja Delavske zbornice

V pondeljek ob 3. uri popoldne se je vršila v Delavski zbornici žalna seja Upravnega odbora Delavske zbornice.

Predsednik Delavske zbornice Lojze Sedej je tolmačil na seji v lepem govoru čustva naših delavcev in nameščenec ob priliki marseillske tragedije. Po njegovem govoru so bili člani Upravnega odbora in finančne kontrole zbornice zapriženi. Z žalne seje je bil poslan gospodu predsedniku ministrskega sveta sledeči brzojav:

»Upravni odbor Delavske zbornice v Ljubljani se je poklonil na današnji žalni seji spominu Viteškega Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja in Vas prosi, gospod predsednik, da bi bili pri vzvišenem Kraljevskem domu tolmač globokega sožalja naših delavcev in nameščenec.«

Pri pogrebnih svečanostih v Beogradu bo zastopal zbornico njen podpredsednik g. Joško Zemljič.

»Ujedinjeni železničar« je objavil naslednji poziv:

Železničarji — člani bolniškega fonda!

V nedeljo, dne 28. oktobra 1934 boste zopet volili za dobo treh let skupščinarje bolniškega fonda!

Iz onostranskega proglasa razvidite, kakšno je bilo delo, glavne zahteve in uspehi dosedanjih vaših zastopnikov v upravi bolniškega fonda v ljubljanski železniški direkciji!

Vi vsi ste bili priča na skupščinah bolniškega fonda v Ljubljani, kako koristne predloge so stavili sodrugi skupščinarji v interesu prav vsega zavarovanega članstva. Vsi ti predlogi so bili na skupščini v Ljubljani sprejeti, ker so imeli tu večino vaši delegatje, na glavni skupščini bolniškega fonda v Beogradu pa so bili odklonjeni, ker so v glavni skupščini v Beogradu imeli večino oni, ki niso hoteli razumeti teženj delavstva in nižjih nameščencev.

Vaši delegati so odločno nastopili proti vsem poslabšanjem, zlasti:

**proti znižanju prispevkov za upokojece,
proti poslabšanju predpisov o zobozdravljenju!**

Odločno so nastopali vedno in povsod

**za samoupravo bolniškega fonda,
za hranarino delavcem vse dni v mesecu,
za zidavo sanatorija na Golniku,
za pravice delavcev v bolniškem fondu,
za fakultativno članstvo upokojenih delavcev**

ter za vse ostale upravičene zahteve članstva fonda!

Večina v glavni skupščini ni hotela razumeti upravičenih predlogov in zahtev, ki so jih stavili **izvoljeni skupščinarji iz ljubljanske direkcije** ter je vse te predloge dosledno odklanjala.

Vztrajali smo v borbi za pravice železničarjev v bolniškem fondu ter bomo to borbo tudi v bodoče nadaljevali, dokler z našimi zahtevami ne prodremo in priborimo bolniški fond železničarjem!

Na Vas, železničarji-volilci, je, da to borbo podprete s tem, da oddaste v nedeljo, dne 28. oktobra 1934 svoj glas za listo, katere nosilec je

Mravlje Teodor, vlakovodja iz Ljubljane!

S tem boste oddali svoj glas za:
Samoupravo bolniškega fonda, s katerim naj upravljajo železničarji sami.

Podreditev našega bolniškega fonda pod nadzorstvo Ministrstva socialne politike.

Hranarino za vse dni v mesecu.

Popolno oskrbo v toplicah in zdraviliščih.

Popolno centralno ambulanto v Mariboru.

Starostno in nezgodno zavarovanje.

Boljšo bodočnost vseh železničarjev!

S tem, da oddaste svoj glas za listo,

katere nosilec je Mravlje Teodor,

glasujete za samega sebe,

za dobrobit svojih družin, svojih otrok!

Železničarji!

Manifestirajte za resnično samoupravo boln. fonda!

Vaša parola bodi:

Bolniško blagajno železničarjem!

Zato:

V nedeljo, 28. okt. 1934 vsi do zadnjega na volišče!

Akcijski odbor za volitve skupščinarjev.

Karl Kautsky — 80letnik

Dne 14. oktobra t. l. je doživel eden najslavnejših in najpopularnejših socialističnih pisateljev — Karl Kautsky svojo 80. letnico.

Žal ima naš list premalo prostora, da bi količkaj osvetlil plodovito delo tega velikega pisatelja, ki je vstopil že leta 1875, ko mu je bilo 21 let, v vrste avstrijske socialne demokracije. Rojen je bil Karl Kautsky kot sin češkega umetnika-slikarja v Pragi, odkoder se je že v gimnazijskih letih preselil s stariši na Dunaj. Mati je bila Nemka, izobražena igralka, ki je nastopala tudi na čeških odrih in izdala potem celo vrsto socialnih romanov.

Po končani univerzi se je Karl Kautsky popolnoma posvetil socialistično-publicističnemu delovanju. Sodeloval je pri vseh takratnih dunajskih in rajhovskih nemških socialističnih časopisih.

Leta 1883 se je Karl Kautsky preselil v Stuttgart, kjer je prevzel uredništvo socialistične znanstvene revije »Die neue Zeit«, ki jo je vodil celih 30 let. Zbral je okrog revije najznamenitejše socialistične pisatelje celega sveta.

Kautskyjev življenjepiš pomeni pisati zgodovino modernega socializma, kot je označena s svojimi glavnimi predstavniki Karlom Marxom, Engelsom, Jauresom itd. Tisoč in milijoni onih, ki ne morejo čitati globoko znanstvenih del Marxa

v originalu, so prišli k svojemu socialističnemu prepričanju s čitanjem sijajnih spisov Karla Kautsky-ja.

Češki listi povdarjajo, da je bil Kautsky prijatelj in predbojevnik samostojnosti slovanskih narodov bivše Avstrije, ker je leta in leta povdarjal, da je Avstroogrška končala svoje historično poslanstvo in da morajo dobiti slovanski narodi svojo samostojnost.

Češkoslovaška je sedaj tudi podelila svojemu prijatelju Karlu Kautsky-ju državljanstvo češkoslovaške republike in se je Karl Kautsky preselil z Dunaja nazaj v svojo rojstno mesto — svobodoljubno Prago.

Angleška delavska stranka in občinske volitve

Začetkom meseca novembra bodo v 28 velikih mestnih občinah volili 1385 občinskih odbornikov. Angleška delavska stranka, ki ima v prestolnici Londonu že večino se pripravlja, da dobi večino še v drugih večjih mestih. Glavne programatične zahteve stranke pri teh volitvah so: popolna odprava nezdravih stanovanjskih kasarn starega sloga in zgradba zdravih delavskih stanovanj. Ta program je tudi program za odpravo nezaposlenosti, ker se z njim znatno dviga kultura in življenjski položaj angleških delavcev s poživljenjem gospodarstva.

Doma in po svetu

Ogromne žalne manifestacije po celi državi. Ob priliki pogreba pokojnega kralja so se vršile istočasno kakor v Beogradu žalne svečanosti po celi državi. V Dravski banovini so bile žalne manifestacije v vseh krajih. V Ljubljani, Mariboru, Celju itd. so gromne množice prisostvovala žalnim manifestacijam.

Dr. Paveliča in Evgena Kvaternika je italijanska policija v Turinu aretirala, in sicer na zahtevo francoskih sodnih oblasti. Oba aretiranca zaslišujejo in sta bila pridržana v policijskih zaporih. Pri zaslišanju sta izjavila, da nista sodelovala pri atentatu v Marseillu.

Prisilna delovna dolžnost na Poljskem. Poljska vlada je izdala zakonsko odredbo, po kateri so poljski državljani obeh spolov v starosti od 17 do 60 let podvrženi dolžnosti prisilnega dela za slučaj vojne. Osebe, ki se bodo v tem času nahajale na javnih položajih, v službah ali pri produkciji v vojnobrambne svrhe, ostanejo še nadalje proti primerni odškodnini na svojih mestih, smatralo se jih pa bo, kakor da se nahajajo v vojni službi.

Hitler je hud na mednarodni bojkot proti Nemčiji. Hitler je napovedal za zimo zopet vsak mesec en dan obeda z eno jedjo. Pravijo: Voditelji, ministri, generali itd. bodo tu zgled. Narod naj stori isto v prid nezaposlenih.

Tone Maček:

110

Slučaj Kumberger

Tovariš, ki je stoji nabijal, je še pravočasno odskočil, on pa je čepel, držeč sveder in ni uspel uteči. Zasulo ga je. Dobil je tudi precejšen udarec po glavi in je moral cel teden z obvezano glavo hoditi v jamo. A takrat so ga hitro odkopali. Čez četr ure je bil že zopet prost. Vsul se je bil samo čist, hladen premog. Tudi zrak je bil tam čist, in je že pod zasipom mogel dihati, tukaj pa še na prostem ne moreš.

A čimbolj so si njegovi tovariši prizadevali, da ga osvobodé, tembolj se je ta možnost zmanjševala. Njihovo dreganje je sprožilo vedno nove plasti od stropa, zasip je bil vedno večji. Mala odprtina, skozi katero je dihala v Dremšaka še malo življenja, se je vedno bolj krčila, dokler se ni nazadnje popolnoma zaprla. Fanta se je polastil strah. Začel je kričati, kolikor so mu še dopuščale sile, a njegovega kričanja tovariši niso več slišali. Tudi on jih ni več slišal. Zde-

lo se mu je, kakor da se vedno globlje in globlje pogreza v drobno, vročo sipo, ki mu je že objela vrat, ki se mu je v debelem curku vsipala na glavo in mu jo ovijala. Sedaj že ni več mogel ganiti z rokama, gosta gmota mu jih je objela in prižela k telesu. Začutil je strašne bolečine, kakor da se potaplja v živo žerjavico. Skušal je ganiti s prsti; pri tem je začutil, da mu je koža odstopila in se pri vsakem naporu gibanja trga od mesa. Dvigal je glavo, da bi jo čim dalje mogel obdržati prosto, a tudi ta napor je bil zaman. Sipa mu je že ovila brado, mu zamašila ušesa in mu kakor ognjen napoj silila v usta. Stisnil je usta, zaškrtal z zobmi in pognal sapo skozi nozdrvi, da bi odpihlil sipo, ki mu je silila v nos. A od zgoraj se je neprestano vsipalo, okrog njegove glave je razjedajoča gmota rasla vedno višje, zamašila mu je nos, zaprla oči in ga končno popolnoma objela v svoj smrtni objem. Še enkrat se je njegovo mlado izranjeno in opečeno telo z vso silo sprožilo in pognalo naprej, hoteč se s poslednjo močjo osvoboditi straš-

nega objema, a premaknilo se je komaj za par milimetrov. Potem pa je brezpomočno upadlo in obležalo, kakor kos opečene mesa, zavitega v žerjavico. Dremšak je izgubil zavest.

Medtem so prihiteli od vseh strani rudarji na pomoč. Tekali in kričali so vseprek.

»Strop je treba zapreti, strop!«

»Ampak s takimle lesom se to ne da!«

»Ta debla so prekratka. Če jih pa podaljšamo, pa na zbitem kraju ne bodo vzdržala!«

»Hajdi! Troje jih naj gre takoj gori na prvi horicont in pripeljite najdaljši les, ki je pripravljen za 'mliu'. Žurite se!«

»Ste že koga poslali ven, da obvesti upravo?«

»Že.«

»Kje pa je paznik? Kadar ni potrebno, vedno pride priganjati, sedaj pa ga ni nikjer.«

»Saj tam ni nobene stražnice videti v tej točki.«

Ta opazka je bila v tem slučaju neupravičena, kajti tisti hip se je pojavil paznik Babič, ki je s svojo svet-

lo acetilenko vsaj nekoliko bolje razsvetlil mračen in zadimljen prostor, po katerem so svetilke ostalih rudarjev begale sem in tja kot medle kresnice.

»No, kaj je? Kako se je zgodilo?«

Rižnar, kot edina preostala priča, je hitel pripovedovati.

»Kdo je zasut?«

»Čeprlin Cene, Žagar in Dremšak.«

»Pa s temle mislite, da boste kaj opravili? Ta les je prešibek.«

»Smo že poslali gori na prvo po šestmeterske.«

»Dobro! Med tem skušajte zajeziti sipanje tule gori nad mestom, kjer leži Dremšak. Spodaj pa odkopavajte! Brzo!«

Ni jih bilo treba priganjati. Iz lastnega nagiba so bili vsi z vnemo na poslu. Kadar je treba tovarišu priskočiti na pomoč, rudar ne pomišlja dosti in ne presoja. Ni mu mar lastna varnost, on brez pomisleka tvega življenje za svojega druga. Tako je med njimi nepisana postava. Kdor bi okleval, se izpostavi splošnemu zaničevanju.

Gladovna stavka rudarjev v Peču (Fünfkirchen) na Ogrskem je končana. Vlada je rudarjem dala enkratno pomoč v iznosu 57.300 pengijev, za zimo jim je obljubila še enkratno pomoč v istem iznosu. Rudarji so se nato vrnili na delo.

V nekaterih španskih mestih se še vedno vrše boji z vstaši. Na Francosko je iz Španije pribežalo mnogo emigrantov.

Pomorski promet med Rumunijo in Svojetsko Rusijo je bil te dni po 16. letih vpostavljen.

Zunanja trgovina Svojetske Rusije v prvih osmih mesecih letošnjega leta izkazuje prometa za 417 in pol milijona zlatih rubljev. Od tega odpade na izvoz 266.6 milijona, 150.9 milijonov pa na uvoz. Aktiva znaša torej 115.7 milijonov rubljev napram 62 milijonom v prejšnjem letu.

Nova podzemna železnica v Moskvi je začela 16. septembra obratovati na dosegljivo izgotovljeni dolžini 40 kilometrov. V ostalem pa se gradnja še nadaljuje.

Kitajski vstaši v Mandžuriji so oplenili japonski vojaški vlak, ki je vozil municijo. V bližini Fušuna so raztrgali tračnice, da je bil vlak prisiljen ustaviti se. Vstaši so nato iz zasebe napadli močno japonsko posadko, ki je vlak spremljala in so jo premagali. Nato so se dobro založili z municijo, ki so jo vzeli seboj in so izgubili v gozdovih.

Na Filipinih je strahovit tajfun opustošil velike pokrajine. Vse prometne zveze so pretrgane.

Posnemajte! Neimenovani iz Hrastnika je daroval za tisk. sklad Din 10.—. Iskrena hvala!

Nabirajte člane

za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Svetilnik teme

Tako se »vzgaja« neuko ljudstvo

»Reprezentativni« list Prekmurja je tednik »Novine Slovenske Krajine«. Ki izhaja v uredništvu up. župnika J. Klekla. Namen tega zgodovinskega lista je: »1. z zagovorom Pravice tolažiti Srce Jezusovo in 2. s čistimi dohodki podpirati siromake; Sv. Ivan Bosko, pomagaj nam oba doseči!« Zelo, zelo mnogo bi se dalo povedati o »Novinah« in bili bi prisiljeni celi časopis ponatisniti, da bi dosegli svoj cilj — pošteno se nasmejati. Sicer so »Novine« pravi božji blagoslov, zlasti dandanes, ko so časi tako resni in težki. »Novine« so tudi tinitam sodobne, zlasti v citatih, pobranih iz »Slovenca«, ki so neprecenljive važnosti, ker tvorijo torišče humorja. Pod naslovom »Nedeljska šola« izhajajo že nekaj časa najduhovitejši načrti »za krščansko stanovsko državo«. Kaj bi vam rekel urednik: Sami si naročite »Novine«, ker je najboljši, da se prepričate na lastne oči, ...

Na prvi strani 41. štev. vidimo naslov »Zakaj odklanjamo marksizem.« Marksisti so leglo nemčurstva »trgajo našo zemljo iz naših rok, pomagajo jim pa inozemski kapitalisti.« Polagajo tudi izpit iz splošne izobrazbe: »Zgodovina zadnjih par let je pokazala, da so predstavniki marksizma največje delavske pijavce. Pitamo, v kom se pa razlikuje socialističen voditeo, ki ima svojo vilo v Berlinu, Parizu, pa tudi (pozor grešniki) v Ljubljani i Mariboru, od svojih kapitalističnih sosedov, šteri maio ravno takše vile.« Zato »ali ni za socializem značilno, da je njegovo vodstvo židovsko?«, sledijo tozaedevni človekoljubni citati iz »Slovenca«. Članek zaključuje z oblastnim stavkom: »Dokeč ostane stara linija v Slov. krajini, se nam ne trebe bojati marksizma.« Imenovana stara linija obstoji v tem, da neprosvitljeno ljudstvo pokorno in z navzgor zavitiimi očmi sledi majestetnim besedam gg. okoli »Novine«.

Karakterističen primer »stare linije« je izšel pod naslovom: Dober tanač proti grizi... Zgodovina nam svedoči, da so verni krščeniiki v takših i spodobnih nevolah iskali pri Bogi pomoči i samo po tej pomoči je pomagala, je hasnila zdravniška pomoč. Pa nači niti biti ne more, ve je i zdravnika i zdravilo stvorio Bog, naš najboljši oča. Naj to božo pomoč dobimo, vam tanačivamo sledeče. Naročite si do novoga leta »Novine«, šterih namen je tolažiti Srce Jezusovo i za njihovo razširjenje molite vsaki den edno zdravo Marijo. Do novoga leta koštajo samo 6 Din. To včinite vi, Novine pa vsaki teden daio opraviti za vas edno sv. mešo v te namen da vas dobro Srce Jezusovo rešio riže. Naročitev Novin i molitev za njihovo razširjenje je samo tanač, ne zapoved. Vupamo se pa v smilenosti Srca Jezusovoga, da je jako dober tanač.« Brez komentarja. K.

Za pranje mora biti voda vedno mehka!

Zato vodo poprej omečaj z dodatkom Henka! Samo z mehko vodo izrabiš popolnoma pralno sredstvo in dosežeš močno penjenje. Henko je obenem znano sredstvo za namakanje perila.

Henko za pranje in čiščenje

10 let starostnega zavarovanja v Češko-slovaški

Dne 9. oktobra 1924 je podpisal prezident Masaryk zakon o zavarovanju uslužbencev za slučaj bolezni, invalidnosti in tudi — starosti v ČSR. Poteklo je torej že 10 let, odkar so dobili češkoslovaški delavci svoje zavarovanje tudi za slučaj invalidnosti in starosti.

Celih trideset let so delavski voditelji propagirali idejo socialnega zavarovanja s shodi in časopisi med delavskimi masami. Opozarjali so delavca na njegovo usodo oskrbe revežev v domovinski občini, ko postane nesposoben za delo. Poučevali so delavstvo o potrebi zavarovanja, če hoče biti delavstvo rešeno skrbi, kaj bo z delavcem ali rodbino, ko ne bo več sposoben služiti kruh?

Delavstvo je ta boj razumelo, zlasti tudi potrebo, da se je treba za to bojevati. Ni bilo delavskega sestanka, zborovanja ali večjega shoda, na katerem ne bi zahtevali socialnega zavarovanja za bolezen, invalidnost in starost. In tako je delavstvo v Češkoslovaški republiki dne 9. oktobra 1924 doseglo celotno zavarovanje.

To zavarovanje še seveda ni prineslo delavstvu rešitve vsega socialnega vprašanja, pač pa mu je zagotovilo življenjsko možnost za čas njegove delovne nesposobnosti.

Stotisoč rentnikov, 40.000 upokojencev-delavcev

To češkoslovaško socialno zavarovanje je pokazalo krasne uspehe. Že sedaj po 10. letih uživa čez 100.000 oseb invalidno zavarovanje in starostno, 40.000 oseb pa vdovsko in otroško pokojnino.

Delavsko socialno zavarovanje pa je tudi važen faktor za narodno gospodarstvo in njegove finance. S fondi tega zavarovanja so reševali v času gospodarske krize razne težave, ki bi jih drugače gospodarstvo sploh ne zmoglo. Z nakupovanjem javnih papirjev so vzdrževali njih kurze na primerni višini. Posojali so velikanske vsote cestnemu fondu in na ta način omogočali zaposelnost stotisočev delavstva.

Popularnost socialnega zavarovanja raste in po mnenju strokovnjakov ne bo v kratkem nobene vasi v republiki, v kateri bi ne bilo rentnika te osrednje socialne zavarovalnice.

Jugoslovansko delavstvo mora ravnatako v najodločnejši boji, da se izvede takšno, zlasti starostno zavarovanje tudi pri nas. Usoda onemoglih delavcev, ki padajo na stara leta v breme domovinske občine, ni pri nas nič manje bridka, kot je bila v češkoslovaški. Dr. A. R.

Maribor

Pogrebne svečanosti v Mariboru. Na dan kraljevega pogreba se je v Mariboru že v dopoldanskih urah zbralo na Glavnem trgu ogromno ljudi, ki so poslušali radio-poročila iz Beograda. Med 2. in 3. uro se je zbrala ogromna množica zopet na Glavnem trgu k žalnim svečanostim. V vseh obratih, trgovinah in pisarnah je delo počivalo.

Žalna seja sosveta Delavske zbornice v Mariboru se je vršila v petek, dne 12. t. m., na kateri je predsednik v zbranih besedah orisal in obsodil zločinski čin, katerega žrtev je postal kralj Aleksander I. Zedinitelj. Navzoči člani sosveta in zastopniki vseh organizacij so blagopokojnemu zaklicali trikratni »Slava«.

Vse razprave, ki so bile razpisane za četrtek, dne 18. t. m. pri mariborskem sodišču so na ta dan odpadle in bodo znova razpisane.

Delodajalci so dolžni plačati mezdo v smislu obrtnega zakona za vse one delovne dneve, kadar je delavstvo radi višje sile primorano počivati, torej tudi za četrtek, dne 18. oktobra.

V mariborski jetnišnici je v noči od torka na sredo preminul na tu-

berkulozi 32 letni ključavničar Alojz Wallis.

12 urno delo v tovarni Ehrlich. Dan na dan stoji stotine delavstva pred vratmi tekstilnih tovarn, ki prosjajo za delo. Vkljub temu nateguje tovarna Avgusta Ehrlicha delovni čas preko vseh zakonitih predpisov, tako, da mora delati ena partija od 18. ure zvečer do 6. ure zjutraj, torej skozi 12 ur. Povrh tega nima ta oddelek delavstva nikakega počitka vmes, čeprav predpisuje zakon, da mora imeti delavstvo po 8 urnem delu najmanj eno uro odmora. Kaj dela. In-spekcija dela?

Upepeljivje »Ognja«. Pred 14. dnevi je umrl v št. lju posestnik Karl Stružel, ki je bil član mariborskega društva za upeljevanje mrličev »Ognja«. Bil je vsled tega prepeljan v Gradec in v tamošnjem krematoriju upeljen. — Minulo soboto pa so prepeljali iz Maribora v Gradec z avtofužonom posestnika Ivana Winklerja iz Gosposke ulice, ki je umrl v starosti 84. let in bil vnet član »Ognja«. Tudi njegovo truplo so upelili v graškem krematoriju. Pepel pokojnih so vrnili zopet svojcem v Jugoslavijo nazaj. S pogrebom nimajo člani »Ognja« na ta način nobenih stroškov, ker oskrbi vse skupaj »Ognj« proti mesečni članarini 15 Din, ker je v zvezi z graškim društvom »Flamme«.

V mestnem vojaškem uradu, Slomškovo trg 11 dobijo interesi informacije glede sprejema gradbenega inženjerja v svojstvu pogodbenega uradnika v službo pri referentu inženjerske komande Dravske divizijske oblasti v Ljubljani.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Pluj

Schweinehunde, marsch... tako in podobno naziva še neke tukajšnje tvrdke svoje delavce in delavke. Medtem ko mu ti-le garajo od 4. do 20. ure in dobijo torej za 14 do 16 urno delo le Din 20.—, se zahteva še od njih držanje nočne službe, in čujte, brezplačno! Poleg vsega se zahteva baje, da bi morali ubogi izmozganci »marširati po dvorišču, da bi letele iskre od pet...« Potrebno je, da oblast podučiti dičnega gospoda o veljavnosti jugoslovanskega zakona glede delovnega časa, plačila nadur, odnosno načina postopanja z delavci.

Smrtna kosa. Dne 14. t. m. je umrl v tukajšnji bolnici 44letni pekovski pomočnik Hrenič, oče šestih otrok. Postal je žrtev proletarske bolezni, tuberkuloze, na kateri je že delj časa bolehal in se ji kot brezposeln ni mogel postaviti v bran. Bil je sicer, dokler ni upešal, zaposlen pri zasilnih delih mestne občine, vendar je bila skromna mezda komaj za najnujnejše. Izguba pridnega delavca, moža mirnega značaja in dobrega skrbnika, zadene posebno nepreskrbljeno deco. Obupani ženi iskreno sožalje in zagotovilo pomoči, kjer in kolikor nam bo to mogoče. — Sodelavec.

Alli si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Kranj

Pevski koncert, ki ga je priredila »Svoboda« 7. t. m. ob sodelovanju javniškega pevskega zbora »Svoboda«, je najlepše uspel. Novo otvorena dvorana je bila nabito polna, čeprav nismo vse preplavili s plakati, kakor to delajo društva, katera imajo dovolj finančnih sredstev. Pevci so vse točke izvajali precizno in so pripravili poslušalcem res izreden užitek, za kar so želi velik aplavz, saj so nekatere pesmi morali celo ponoviti. Javniškimi pevci »Svobodašem« se za njih sodelovanje najiskrenejše zahvaljujemo.

»Svoboda« priredi v sredo, dne 24. oktobra ob pol 7. uri zvečer javno predavanje. Predaval bo s. dr. Reisman o socialni zakonodaji. Dolžnost vsega delavstva je, da se tega važnega predavanja brez izjeme polnoštevilno udeleži. Predavanje se bo vršilo v novi društveni dvorani restavracije »Semen«.

Kdo je marsejski atentator?

Po časopisnih vesteh se je policiji že posrečilo ugotoviti identiteto atentatorja, ki je ustrelil kralja Aleksandra in francoskega zunanjega ministra Barthouja. Kakor kažejo vsi znaki, je bil dozdevni Kelemen rodom Bolgar in se piše Lada Georgijev-Krmozemski. Že leta 1920 je bil v svoji domovini obsojen radi umora Hadži Dimova. Po prestani kazni je sodeloval še pri nekem umoru in nato pobegnil iz Bolgarije. Pozneje je bil vodja Makedonstvujučih v Budimpešti, kjer se je pridružil Pavelič-Perčičevi teroristični organizaciji. Važne podatke sta priznala atentatorjeva pomagača Novak-Pospišil in Beneš-Rajkič, ki so jih francoske oblasti aretirale.

Priznala sta, da sta bila v zvezi z dozdevnim Kelemenom ter se dalje časa vežbala v organiziranem atentatu v taborišču Pavelič-Perčeca na Madžarskem, odkoder sta potovala na Francosko z namenom, da bi sodelovala pri atentatu v Marseillu. V zvezi z navedbami obeh aretiranih je bilo aretiranih že več ljudi, ki so osumljeni, da so bili v zvezi z atentatom.

Jesenice

Ob obletnici občinskih volitev

Na dan 15. 10. 1934, ob obletnici občinskih volitev na Jesenicah, je prispela pismena prizivna sodba okrožnega sodišča v Ljubljani, s katero je bila dokončana kazenska pravda več kandidatov, namestnikov in predlagateljev delavske liste proti šefu kurilniške ekspoziture na Jesenicah Tumi Francu. V nastopnem objavljamo bistvene zanimivosti procesa, doslovno iz sodnega spisa, čeprav skrajšano:

1.

Okrajno sodišče v Kranjski gori.

Kps 237-33

15

V imenu Njegovega Veličanstva Kralja
Tuma Franc

roj. 17. 12. 1884 v Buzetu v Istri, Italija, tuzemec, prist. na Jesenicah, r. k. vere, zak. sin pok. Franceta in pok. Ane, roj. Negro, starešina kurilniške izpostave drž. žel. na Jesenicah, stan. na Jesenicah, Aleksandrov trg. št. 5, oženjen, pismen, brez premoženja, še ne kaznovan,

se oprosti

v smislu § 280 k. p. obtožbe, da je dne 12. 10. 1933 na Jesenicah v svoji službeni pisarni z besedami, izrečenimi napram Črnologarju Francu: da je kandidatna lista Čelesnika Ivana protidržavna, o zas. tož. dr. Štempiharju Ivu, Brajcu Filipu, Kavčiču Alojziju, Muleju Ivanu, Repetu Janku, Sušniku Jožetu, Stražišarju Leopoldu, Ažmanu Karolu, Čelesniku Ivanu, Brajcu Alojziju, Malenšku Vinku, Čelesniku Jožetu, Kristanu Cvetku, Ravniku Francu in Škrju Francu, ki so vsi kandidirali na listi Čelesnika Ivana, razširjal nekaj neresničnega, kar utegne škodovati njih časti, dobremu imenu ali gospodarskemu kreditu ter jih obenem razžalil in da je s tem zakrivil prestopke zoper čast po § 301 k. z. in po § 297-1 k. z.

Stroške kazenskega postopanja trpijo v smislu § 311-2 k. p. zasebni tožilci solidarno.

Iz razlogov:

Pod obtožbo je dogodek, ki se je vršil dne 12. 10. 33 v službeni pisarni obdolženca. Tožilci navajajo, da je obdolženec takrat napram priči Črnologarju Francu med drugim zatrjeval, da je lista Čelesnika Ivana protidržavna.

Predpostavljajoč, da so s tem zas. tožilci kot kandidati navedene liste sploh prizadeti, je zamoglo sodišče izvesti neposredno dokaz po inkriminirani činjenici le po priči Črnologarju Francu. Drugih dejanskih prič ni bilo, ker razen Črnologarja ni bil takrat nihče navzoč. Obdolženec je odločno zanikal, da bi bil izrekel navedene besede. Kljub pričevanju Črnologarja Franca, ki je navedbe ovadbe potrdil, pa se so-

Starogorski:

„Vsakega naroda živi ste cvet . . .“

(Utrinki s pevskega koncerta zaloške »Svobode«.)

Bilo je v nedeljo 7. oktobra v Zalogu pri Ljubljani.

»Kaj? . . . Ali prideš na koncert?«

»Na koncert?«

»Zaloške »Svobode«. »Ob sedmih zvečer v Požarjevi dvorani. Dobrunjski pevski zbor »Svobode« in delavsko pevsko društvo »Cankar« sodelujeta. Lep koncert bo, vreden, da ga obiščeš.«

»Če je tako«, sem rekel, »pa pridem. Bo kaj obiska?«

»Premala dvorana bo«, je bil odgovor.

»Če se ne podvizaš, boš ostal zunaj. Vse govori pri nas v Zalogu in okolici o tem koncertu. Le glej, da boš našel prostor.«

Priatelj je odšel, jaz sem pa držal v rokah vabilo, na katerem je bil tiskan spodred 18 pesmi, ki jih bodo peli, nekatere skupno vsi trije zbori, druge pa zbor »Svobode« Zalog, zbor »Svobode« Dobrunje in zbor »Cankar«. Dirigent priznani Kristo Perko.

»Oglejmo si torej.«

Sonce je odšlo za gore, mrak je legal na zemljo in vzduh je bil poln svečanosti. V dvorano so prihajali od vseh strani. Videl sem kmečka dekleta, delavke, gospodične in gospe. Videl sem fante in sodruge, gospe iz uradov in šol, množico ljudi, ki je prihajala v dvorano in zasedala prostore.

Na obrazih sem videl pričakovanje, radovednost, dvom, ponos.

Sumelo je v dvorani, ko sem sedel na svoj sedež, zadnji ki sem ga dobil. In spomnil sem se besed prijatelja, ki me je opozarjal, naj se podvizam. Zakaj tisti mnogi, ki se niso podvizarli, so morali stati, še drugi pa niso mogli več v dvorano.

Zastor se je razgrnil. Luči so ugasnile. Na odru pa je stalo nad 70 pevcev, trije zbori in pred njimi pevovodja. Tiho, skrivnostno je zazvenela intonacija, tišina je nastala v dvorani. Roka pevovodje se je zganila. Po dvorani pa je zadonela močena pesem iz 70 grl, harmonično, melodijozno, činamično, kakor bi igrala orglje:

»Zdravi hrabri bojevniki,
hajd za dela čast v boji!
Solidarnim in pogumnim
sveti vedno zmaže soj.«Zdravi vsi vi milijoni
proletarci zdravi nam,
združite se vsi trpinici,
nikdo ne ostani sam! . . .«

V prsih mi je zakipelo, svetlo, široko, da bi zavriskal, da bi stiskal roko slehernemu, ki je dobre volje. Mogočnost akordov je božala dušo in na obrazih vseh, pokritih s pajčolanom somraka, ki je bil v dvorani, je sijalo zadovoljstvo.

»Neverjetno«, sem slišal glas za seboj.

Sledile so pesmi Adamiča, Jereba, Preglja, Ipavca, Volariča, Aljaža, pl. Zajca, Novaka, Försterja, Hrovata, Muhoviča, Krneca in Mokranjca.

Nastopali so posamezni zbori. Podajali so skladbe z umetniško lepoto. Dinamično in z občutkom so plavali akordi do ušes poslušalcev ter se zlivali v močno simfonijo.

Ploskanja pri vsaki pesmi, pri vsakem zboru ni hotelo biti ne konca ne kraja. Malokje sem videl toliko prisrčnega priznavanja, kakor ta večer.

Ko je pel zaloški pevski zbor »Svobode«, ki se vadi šele komaj kakšnih 5 mesecev, sem slišal šepetati:

»Da je kaj takega mogoče v tako kratkem času? Saj imamo tudi mi svoj pevski zbor, pa še nismo mogli nastopiti.«

Z odra pa je zadonela pesem iz grl dobrunjskih »Svobodašev«, »Naprej k jutranji zarji«, ki je v svoji nežnosti in svežosti kakor nalašč odgovarjala temu šepetanju in pritrjevala resničnosti. Glasovi delavskih fantov so zveneli harmonično in izražali lepoto življenja, ki je drugače v današnjih razmerah trpko in surovo. Zbor delavskega pevskega društva »Cankar« pa je, kakor je to že njegova tradicija, pel umetniško krasno, kakor bi igral orkester in vsi, ki smo bili v dvorani in tisti, ki so stali zunaj, smo občutili, da je v priprostem človeku, vključno s tem, da je takorekoč noč in dan v borbi za kosček vsakdanjega kruha, mnogo lepote, človečnosti, ki ga sicer drugod ni.

Mnogo težje poiščeš. Nočem delati nikomur krivice, ali nehoti so se me lotevale vse te misli in primerjanja. Kako tudi ne. Svobodaš, ki je otvoril koncert, je s priprostimi besedami povedal to, kar sem čutil sedaj. »Delavska pesem se ni pojavila«, je rekel, kot nekakšna domišljija nečesa, ampak se

je rodila v uboštvu, na slamici v jaslicah, v bedi, pomanjkanju in trpljenju iz resnične življenja, zato je topla, zato je bojevita, zato je nežna in vabljliva.«

Tisti skupni nastop pred koncem, ko je zazvenela pesem zopet vseh treh zborov »Slava delavstvu« od Iv. pl. Zajca, je razgibala vse. Mogočno je donela. Zadaž za mano je stal poslušalec, močan, širokopleč mož, s ponosnim pogledom, človek, ki mu je gotovo usoda bolje naklonjena, kakor mnogim izmed pevcev, in je zaploskal ter pritrdil: Bravo resnica, živeli! ko so pevci peli:

»Oj vi junaki,
dela prvaki,
vsakega naroda živi ste cvet,
svoje oči v vas upira ves svet!

Vse se je ozrlo nazaj, a pevci so nadaljevali:

Močna, jeklena,
vaša ramena,
dolgo nosila so breme težko
A noč odhaja,
zora že vstaja,
delavstva trume v dan svoj gredo! . . .

In zdaj je zažrmelo vse v silnem navdušenju, ploskalo in vzklikalo:

Že za gorami,
zora se drami,
cilj se že bliža,
svobode žar . . .«

Tak je bil ta koncertni večer zaloške »Svobode«. In ni mi žal, da sem se ga udeležil.

dišče ni moglo prepričati, da bi bil obdolženec inkriminirane besede res izrekel.

Nima namena sodišče dvomiti o moralni kakovosti priče Črnologarja Franca, zlasti o njegovi resnicoljubnosti in poštenosti, zato je bilo nepotrebno izvajati topogledne dokaze. Sodišče je samo prišlo do prepričanja, da se Črnologar Franc glede posameznih besed, ki jih je obdolženec rabil pri inkriminiranem dogodku, zamore prav lahko motiti, osobito, ker je kot priča sam izpovedal, da je bil pri dogodku močno razburjen. Povedal je tudi sam, da je z obdolženecem v hudem sovražstvu od časa, ko je bil v Jesenic službeno premeščen v Kotoribo, kar se je zgodilo 16. 10. 1933. Da je pričevanje Črnologarja nezanesljivo in za obsodilno sodbo daleko premalom prepričevalno, je razvidno tudi iz drugih posrednih okolnosti. Tako je dokazano po pričah Jegliču Boštjanu, Kacu Matevžu in Kocijančiču Ivanu, da je obdolženec tudi druge svoje podrejene uslužbence pred občinskimi volitvami sklical na sestanek ter jim tam prečital naročilo železniške direkcije glede občinskih volitev, na to pa se sam ustmeno razložil, da so volitve svobodne in da je treba iti voliti, ne da bi pri tem omenil kako listo, da je protidržavna in ne da bi celo omenil, da je kaka lista protirežimska. V očigled dejstvu, da obdolženec takrat pač ni mogel predvidevati, da bi bil radi svoje volilne agitacije odnosno radi nekaterih besed pri agitaciji lahko tožen, bi bil gotovo ob tej priliki istotako napram navedenim pričam agitiral v inkriminiranem smislu.

Dalje je po priči Budanu Lambertu potrjen obdolženec zagovarjal, da se v 10 letih, odkar biva na Jesenicah, sploh ni bavil s politikom. Ne vidi torej sodišče potrebe, da bi ob inkriminiranem dogodku napram Črnologarju govoril kaj več, kakor mu je bilo naloženo v nalogu žel. direkcije. V tem nalogu pa ni nobenega dvoma, da ni bilo govorjeno o protidržavnih listah.

Glede na vse navedeno sodišče na pričevanje Črnologarja Franca ne more graditi obsodilne sodbe in je bilo obdolženca radi pomanjkanja dokazov v smislu § 280 k. p. oprostiti obtožbe.

Izrek o stroških se opira na § 311 k. p.

Okrajno sodišče v Kranjski gori,
odd. II, dne 17. 4. 1934.

Dr. Bregar.

Odpravek je točen.

Vodja pisarnice: podpis nečitljiv.

2.

Obdolženec Tuma je po brānilcu dr. Vovku na priziv zas. tožnikov zoper prvo sodbo vložil protirazlogo, v katerih je med drugim izvajal:

1. Ta sodba je nezakonita, ker je bila izdana brez pravičnega sodnega postopka.

„Arbeiter-Zeitung“ o Cankarjevih pismih

Komaj je pisatelj Ivan Cankar zatisnil oči, so si ga začeli svojiti vsi močoji njegovi še večerajšnji najhujši nasprotniki, kakor se to vedno godi po smrti velikih duhov. Kakšen pa je bil Cankar v resnici in čegav, to je videti iz njegovih spisov in zlasti pism, ki jih sedaj objavljajo. V mesečniku »Ljubljanski Zvon« je objavljeno pismo Ivana Cankarja pisateljici Zofki Kvedrovi iz leta 1900, kjer kritizira pesnika Aškercia in pravi: »On misli, da je prorok kakih novih idej — kje so tiste ideje? V eni sami št. »Arbeiterzeitung« jih dobim izražene vse skupaj lepše in preciznejše.

In Cankarjeva ljubezen do delavstva v daljnjem pismu iz leta 1901:

»Za delj časa ne pojdem nikoli več z Dunaja; to mesto se mi je zelo priljubilo, posebno naš okraj s svojim polstodrugstotisoč delavci in svojim uboštvom. Tukaj se čutim domačega.«

Dnevnik »Arbeiterzeitung« je bil do februarske vstaje delavstva glavni organ avstrijske socialne demokracije in so si ga naročili plasti med vojno tudi vsi oni slovenski inteligenti, ki niso bili zagrizeni avstrijantki, ker je »Arbeiterzeitung« pisala že takrat v prilogi zatiranih Jugoslovanov. Sedaj pa izdajajo ta neustrašeni delavski list v Brnu na Čehoslovaškem avstrijski emigranti v majhnem formatu na čisto tankem papirju, da ga lahko razpošiljajo sodrugom in sodružicam v Avstrijo.

Književnost

Klabund: »Borgia«, izdala založba »Evalit« v Ljubljani (ki izdaja mesečnik »Domači prijatelj«), je nedvomno precejšnja pridobitev v slovenski prevodni literaturi. Klabunda poznamo že kot dramatika, njegov »Krog s kredo« je imel na slovenskih odrih precej uspeha. V Borgiah nam opisuje najsijajnejšo, a ob enem najbolj krvavo in mračno dobo papeškega Rima. Kdor je še zamamljen po iluzijah in mistiki Rima, naj čita to delo, ozdravel bo. Knjižga je pisana v stilu, ki ima malokje para v svetovni literaturi in se smelo lahko postavi ob bok Gobinojevi »Renezansi«, čita se kakor pesem v prozi. Prevod Vladimirja Levstika je odličen in prav nič ne zaostaja za originalom, če ga celo ne prekaša. Založba »Evalit« je izdala že celo vrsto prevodov najboljših svetovnih del za kar ji gre priznanje in kar je glavno, njene izdaje so tako poceni, da si jih vsak povprečen delavec lahko nabavi. T. M.

Inž. arh. Rado Kregar: »Naš dom«, je knjiga, ki menda prvič v naši literaturi skuša na poljuden način seznaniti preprostega

našega človeka z vsemi vprašanji, ki se tičejo gradnje in ureditve lastnega skromnega doma. Zlasti poglavja: Narodno-gospodarski in politični pomen malega človeka z lastnim domom; Stanovanje eksistenčnega minima; Dom malega človeka, bi moral poznati vsak naš funkcionar in delavec. Knjižga obravnava razna gradbene in kolonizacijske sisteme, malogradnje različnih tip, prosto stoječe, dvojne in vrstne hišice, lesene hišice, hladnice in začasne poletne hišice in njih najpriprostejšo in najracionalnejšo opremo. Knjižga krasi obilica slik in načrtov. Izdalo jo je društvo »Žena in dom«, tiskala pa Ljudska tiskarna v Mariboru. Stane 30 Din. Avtorju smo zanjo prav hvaležni. T. M.

Predavanja o »Delavskem pravu« v Pragi. »Delavska Akademija« v Pragi je otvorila pravkar posebni cikel predavanj o delavskem pravu, katero bodo razlagali odlični specialisti češkoslovaške socialne zakonodaje. Tudi češko delavstvo se torej temeljito peča s študijem svoje zakonodaje v pravilnem umevanju, da je za delavstvo socialna zakonodaja popolnoma mrtev ka-

pital, ako je delavstvo ne pozna in uveljavlja pred delodajalci in sodišči.

Socialistična visoka šola v Pragi. Od leta 1926 naprej deluje z velikim uspehom »Višja socialistična šola v Pragi«, katero je absolviralo že več sto delavskih dijakov. 15. t. m. začne novo leto. Predavanja se vršijo trikrat na teden po dve uri v učilnici Strokovnega doma. Predava se: »Enciklopedija prava«, Narodno gospodarstvo, Politične zgodovine, Zadrugištvo, Socialistična teorija, Praktična filozofija, Socialna politika, Teorija in praksa Strokovnega pokreta. Šola ima namen pripraviti zmožne in samostojne funkcionarje za delavski pokret. Za absolvente prejšnjih letnikov pa se vrše še posebni kurzi dvakrat tedensko.

Alli si že dobil novega naročnika za „Delavsko politiko“, smatraj to za svojo dolžnost!**Patentirali smo izdelavo garantirano nepremočljivega Hubertus-sukna.****Ker nikomur ne prodajamo Hubertus-sukna, dobe se samo pri nas vsem znani****HUBERTUSI****katerih nepremočljivo sukno izdelujemo po patentu št. 7644/31.****Prosimo pazite!****Samo s patentnim zaščitnim znakom označeni Hubertusi so pravi****Tivar-Hubertusi****iz garantirano nepremočljivega sukna****TIVAR-OBLEKE****ZAHVALA.**

Ob smrti našega nepozabnega očeta

Filipič Lovro-ta

se najlepše zahvalujemo vsem darovalcem vencev, pevskemu zboru »Svobode« Celje za žalostinke, ter vsem, ki so dragega pokojnika spremlili na zadnji poti.

Rodbina Filipič.**Pristopajte k zadrugi****„Delavski dom“**

r. z. z. o. z. v Mariboru

Pristopnina znaša 5 Din, delež 125 Din. Vsak delavec, delavka naj smatra za svojo dolžnost da bo član te delavske zadruge.